

УДК 336.764.1

Донін Є.О., аспірант, Донецький національний університет ім. Василя Стуса

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО СПЕЦИФІКИ КЛАСИФІКАЦІЇ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття присвячена узагальненню сучасних науково-методичних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів. Важливою умовою здійснення процесу управління оборотними активами підприємства є розподілення їх на групи за різними ознаками. На основі проведеного аналізу праць вітчизняних та зарубіжних вчених виділено основні класифікаційні ознаки оборотних активів, а також дана характеристика їх окремих елементів. Виходячи з визначення їх цінності в умовах сучасної ринкової економіки, розглянута діюча класифікація оборотних активів, запропоновані нові теоретичні підходи до класифікації оборотних активів та окреслені переважні прикладні сфери їх використання. Рекомендовано в умовах антикризового управління застосування розподілу оборотних активів за ступенем захищеності від інфляції, за рівнем та видами ризиків вкладених оборотних активів, за ступенем ліквідності, за рівнем прибутковості. Акцент саме на такому диференціюванні дасть змогу проаналізувати, чи зможе вижити підприємство в період зростання інфляційних процесів або неповернення дебіторської заборгованості. Висновки дослідження показують, що економічно обґрунтована класифікація оборотних активів має не тільки наукове, а й прикладне значення: вона є передумовою вдалої організації бухгалтерського обліку, здатності оперативного аналізу, аудиту - тобто основних джерел інформаційного забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві в сучасних кризових умовах.

Ключові слова: оборотні активи, складові елементи оборотних активів, класифікаційні ознаки, запаси, дебіторська заборгованість, прикладні сфери використання.

Рис. 1, Табл. 1, Літ. 16

Донин Е.О.

ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ К СПЕЦИФИКЕ КЛАССИФИКАЦИИ ОБОРОТНЫХ АКТИВОВ

Статья посвящена обобщению современных научно-методических подходов относительно специфики классификации оборотных активов. Важным условием осуществления процесса управления оборотными активами предприятия является распределение их на группы по различным признакам. На основе проведенного анализа работ отечественных и зарубежных ученых выделены основные классификационные признаки оборотных активов, а также дана характеристика их отдельных элементов. Исходя из определения их ценности в условиях современной рыночной экономики, рассмотрена действующая классификация оборотных активов, предложены новые теоретические подходы к классификации оборотных активов и обозначены преобладающие прикладные сферы их использования. Рекомендуется в условиях антикризисного управления применение распределения оборотных активов по степени защищенности от инфляции, по уровню и видам рисков вложенных оборотных активов, по степени ликвидности, по уровню доходности. Акцент именно на таком дифференцировании позволит проанализировать, сможет ли выжить предприятие в период роста инфляционных процессов или невозврата дебиторской задолженности. Выводы исследования показывают, что экономически обоснованная классификация

оборотных активов имеет не только научное, но и прикладное значение: она является предпосылкой успешной организации бухгалтерского учета, способности оперативного анализа, аудита - то есть основных источников информационного обеспечения принятия эффективных управленческих решений на предприятии в современных кризисных условиях.

Ключевые слова: оборотные активы, составляющие элементы оборотных активов, классификационные признаки, запасы, дебиторская задолженность, прикладные сферы использования.

Donin Y.

PECULIARITIES OF MODERN APPROACHES ON THE SPECIFICITY OF CLASSIFICATION OF CURRENT ASSETS

The article is devoted to the generalization of modern scientific and methodological approaches concerning specific character of the classification of current assets. An important condition for the implementation of the process of managing the company's current assets is the distribution of these assets into groups according to various characteristics. On the basis of the analysis of the work of domestic and foreign scientists, the main classification features of current assets have been singled out, as well as a description of their individual elements has been considered. According to the definition of their value in conditions of the modern market economy, the up-to-date classification of current assets is considered, new theoretical approaches to the classification of current assets are proposed and the predominant applied spheres of their use are indicated. The use of the distribution of current assets in terms of the degree of protection from inflation, the level and types of risks of invested current assets, the degree of liquidity, and the level of profitability is recommended in conditions of crisis management. The emphasis on this differentiation will allow us to analyze whether the enterprise will survive during the period of growing of inflationary processes or the non-return of receivables. The conclusions of the research show that economically justified classification of current assets has not only scientific but also practical importance: it is a prerequisite for successful accounting organization, the ability to perform operational analysis, audit – that is the main sources of informative support for making effective management decisions at the enterprise in the current crisis conditions.

Key words: current assets, components of current assets, classification characteristics, reserves, receivables, applied spheres of use.

Постановка проблеми. Оскільки фінансове становище підприємств безпосередньо залежить від стану оборотних активів і припускає порівняння витрат з результатами господарської діяльності й відшкодування витрат власними коштами, підприємства виявляються зацікавленими в раціональності організації оборотних активів - організації їх руху з мінімальною можливою сумою з метою отримання найбільшого економічного ефекту. Тому особливого значення набувають проблеми створення таких механізмів управління фінансами підприємств, які б відповідали ринковим умовам господарювання та забезпечували достатній рівень їх платоспроможності, ліквідності, прибутковості. У цьому контексті важливим є питання сучасної класифікації оборотних активів за певними видами й ознаками, яка є умовою не тільки організації бухгалтерського обліку, а також можливості прогнозування та створення ефективної системи управління.

Аналіз останніх досліджень. Питання особливостей класифікації оборотних активів розглядаються у працях таких вітчизняних та зарубіжних науковців як Ю.

Брігхема, Л. Бернстайна, В. Хорна, В. Ковальова, О. Стоянової, І.О.Бланка, Р. М. Бугріменко, Ф. Ф. Бутинець, Л.О. Берехтіної, І. Сікори, П. Л. Носова, Г. Г. Кірейцева, Ю.С. Пеняк, І. С. Чухно та інших. Разом з тим додаткового дослідження потребують питання критеріїв оборотних активів щодо переважних прикладних сфер їх використання. Беззаперечним залишається той факт, що розвиток економічно обґрунтованої сучасної класифікації оборотних активів є одним з інструментів удосконалення не тільки теорії, а і практики їх обліку, аналізу, аудиту та менеджменту. Все це робить дослідження даного питання важливим та актуальним.

Метою наукової статті є вивчення поглядів науковців на проблему класифікації оборотних активів, обґрунтування сучасних підходів до класифікаційних ознак, виходячи з визначення цінності оборотних активів у ринкових умовах господарювання, та окреслення переважних прикладних сфер їх використання: облік, аналіз, аудит, менеджмент.

Викладення основного матеріалу. Економічне середовище визначає нові умови функціонування суб'єктів господарювання. За сучасних умов господарювання, які характеризуються відсутністю стабільності, спадом виробництва, погіршенням фінансового стану та банкрутством багатьох підприємств, на перший план виходять питання управління оборотними активами, як основою виробничої діяльності. Одним з важливих моментів процесу управління оборотними активами є дослідження їх класифікації за однорідними ознаками, яка дозволяє акцентувати увагу на різних видах оборотних активів, з метою прийняття управлінських рішень.

Вітчизняні вчені, переважно спираючись на міжнародну практику, по-різному виділяють класифікаційні ознаки оборотних активів. Слід зазначити, що існують численні підходи до класифікації оборотних активів у сучасній економічній науці. Відзначимо існування як деяких подібностей, так і певних відмінностей в цих підходах. Усі погляди на проблему згруповані та доповнені нами у таблиці 1.

Така класифікація дозволяє систематизувати оборотні активи з метою забезпечення ефективного їх використання та управління.

Розглянемо деякі класифікаційні ознаки оборотних активів підприємств, виходячи з визначення їх цінності в умовах сучасних ринкових відносин.

Варто зазначити, що майже всі вітчизняні науковці, які займалися проблемою класифікації оборотних активів, в першу чергу, класифікують їх *залежно від участі в кругообігу та за видами*.

Так, за характером участі в операційному циклі оборотні активи поділяються на ті, які обслуговують:

1. виробничий цикл підприємства (запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів; незавершене виробництво, готова продукція);
2. фінансовий цикл підприємства (грошові кошти, дебіторська заборгованість, поточні інвестиції).

Дещо інакше трактує цю класифікаційну ознаку Поддєрьогін А.М. [1], але розподіл оборотних активів залишається аналогічним: оборотні кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди (оборотні фонди у виробничих запасах, оборотні кошти у виробництві); оборотні кошти, авансовані в фонди обігу (готова продукція, кошти і кошти в розрахунках). Пеняк Ю. С. [2] називає цю ознаку "залежно від функціональної ролі у процесі виробництва" та поділяє оборотні засоби на засоби сфери виробництва та сфери обігу, які обслуговують єдиний процес відтворення на виробництві й забезпечують його неперервність.

Таблиця 1

Класифікація оборотних активів за ознаками та видами [узагальнено автором]

<i>№</i>	<i>Класифікаційна ознака</i>	<i>Вид оборотних активів</i>
1.	Залежно від участі в кругообігу	- оборотні активи у сфері виробництва - оборотні активи у сфері обігу
2.	За видами	- запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів - запаси готової продукції - дебіторська заборгованість - грошові кошти - інші
3.	За способом відбиття в балансі підприємства	- матеріальні оборотні активи (запаси) - дебіторська заборгованість (кошти у розрахунках) - грошові кошти
4.	За формами функціонування	- матеріальні ОА - фінансові ОА
5.	За періодом функціонування	- постійна частина оборотних активів - змінна частина оборотних активів
7.	За характером джерел формування	- валові - чисті - власні
8.	За швидкістю обігу	- з високою швидкістю обігу; - з середньою швидкістю обігу; - з низькою швидкістю обігу
9.	За ступенем ліквідності	- абсолютно ліквідні - швидко ліквідні - мало ліквідні
10.	За рівнем цінності	- мінімально можливої цінності - середньо можливої цінності - потенційно високої можливої цінності
11.	За рівнем ризиків	- активи з виправданим ризиком - активи з підвищеним ризиком - активи з неприпустимим ризиком
12.	За видами ризиків	- активи з ризиком нереалізації - активи з ризиком неповернення боргів - активи з ризиком інфляції
13.	За ступенем захищеності від інфляції	- оборотні активи, що не піддаються інфляційним втратам - оборотні активи, що піддаються інфляційним втратам
14.	За рівнем прибутковості	- високоприбуткові - середньоприбуткові - неприбуткові - збиткові

Слід зазначити, що, незалежно від трактовки, даний розподіл дозволяє розглядати таку важливу проблему організації оборотних активів, як раціональне розміщення їх між сферами виробництва та обігу. Відомо, що перебування оборотних активів у сфері обігу не сприяє створенню нового продукту, тому надлишкове залучення їх в цю сферу може мати негативні наслідки.

За видами (за елементним складом) оборотні активи підприємства розподіляють на матеріальні запаси (сировини, товарної та готової продукції), дебіторську заборгованість підприємства, грошові кошти та їх еквіваленти та інші. Більш деталізований видовий склад у межах зазначених груп оборотних активів наведено в розділі 2 активу балансу підприємства. На нашу думку, відповідно до складу оборотні активи необхідно класифікувати саме з урахуванням Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 №73 [3], тому що цей документ частково змінив склад оборотних активів, включивши до них витрати майбутніх періодів.

З вищесказаного надходить, що класифікація за видами, розглянута майже всіма науковцями, співпадає з класифікацією за способом відбиття в балансі підприємства.

З огляду на це оборотні активи доцільно розподілити за формами: матеріальні (в негрошовій формі) та фінансові (в грошовій формі). Соляник Л.Г. [4] називає критерій класифікації "за формою функціонування та участю у кругообігу", та поділяє оборотні активи на матеріальні та фінансові. В той же час, необхідно підтримати точку зору Білик М.Д. [5, с. 135], який дає назву цьому критерію "за формами функціонування у конкретному періоді часу" і поділяє оборотні активи на матеріальні та фінансові. Зазвичай таку класифікацію оборотних активів використовують на підприємстві при плануванні відповідних матеріальних або фінансових потоків.

Важливою ознакою з точки зору варіабельності розміру є розподіл оборотних активів на постійні та змінні. Білик М.Д. [5, с. 136], поділяючи активи на постійні та тимчасові, підтримує думку зарубіжних науковців Джеймс К. Ван Хорна та Джон М. Вахновича. На їх погляд оборотний капітал за часом розмежовується на фіксований (permanent working capital) та тимчасовий (temporary working capital). Стахова Н.П. дає назву цьому критерію класифікації - "за ступенем зміни у процесі виробництва", Соляник Л.Г. [4] - "за періодом функціонування", також поділяючи активи на постійні та змінні. Постійна частина оборотних активів складає незнижуваний мінімум оборотних активів, який потрібен підприємству для здійснення операційної діяльності. Це та частина оборотних коштів, яка не залежить від сезонних коливань. Змінна ж – це та частина оборотних активів потреба у яких зумовлена періодичними змінами.

Нині точиться наукова полеміка щодо назви критерію класифікації відповідно до характеру організації. Сучасні дослідники дають різні визначення: "за принципом організації" (Коновалова О.В.), "за способами планування та нормування" (Круш П.В. [6, с. 196]), "залежно від методів планування та регулювання" (Філімоненков О.С. [7, с. 187]). На наш погляд, слід погодитися з визначенням М.А. Дядюка [8, с. 268], який формулює назву цього критерію як "за ступенем керованості".

Незважаючи на різноманіття назв цього критерію поділу оборотних активів, всі автори розмежовують їх на нормовані та ненормовані.

Розподілення оборотних активів на нормовані та ненормовані з метою планування та контролю було найголовнішим за часів планової економіки. З переходом до ринкової економіки необхідність в цьому критерії не відпала. Але нормативи в наш час встановлюються кожним підприємством відповідно до індивідуальних умов та особливостей технологічного процесу та процесу обігу. До нормованих активів

відносяться усі оборотні виробничі фонди і частина фондів обігу у вигляді залишків нереалізованої готової продукції. До ненормованих активів належать інші елементи фондів обігу (за винятком готової продукції на складі), розмір яких не встановлюється. Відсутність норм не означає, що розміри цих елементів оборотних активів можуть змінюватися довільно й що за ними відсутній контроль. Необхідність даного розподілу впливає з економічної доцільності досягнення найбільших результатів при найменших витратах [Носов].

Однією з найвагоміших та в одночас найсуперечливіших класифікаційних ознак оборотних активів є фінансові джерела формування. Саме суперечливість виникає як в проблемі їх поділу, так і в різному формулюванні назви ознаки класифікації.

Відповідно до джерел формування оборотних активів Поддєрьогін А.М. поділяє їх на власні (та прирівняні до них) і залучені та інші.

Група науковців Філімоненков О.С. [7, с. 188], Дропа Я.Б. [10, с. 7] Марич П.М. *за джерелами формування* класифікують оборотні активи на власні, залучені та позикові. Власні оборотні активи – це частина власних засобів підприємства, авансованих в оборотні активи для забезпечення безперервного процесу виробництва й реалізації продукції. Позиковими є кошти, отримані підприємством у вигляді банківського кредиту. Залучені активи - це кошти, які не належать підприємству, але постійно знаходяться в його обороті; тобто теж позикові кошти, отримані із зовнішніх джерел. На наш погляд, така диференціація є недоцільною, тому що запропонований поділ ускладнює класифікацію. Одже, необхідно підтримати точку зору Білик М.Д. про те, що "за належністю" оборотні активи розділяються на власні та позикові [5, с. 134].

Більш точніше пропонують класифікувати оборотні активи *"за характером фінансових джерел формування"* Бланк І.О. [11, с. 118], Соляник Л.Г. [4]. Ці автори розподіляють оборотні активи на: валові (загальна сума активів, сформована за рахунок власного та позичкового капіталу), чисті (частина оборотних активів, сформована за рахунок власного та довгострокового запозиченого капіталу) та власні оборотні активи (сформовані за рахунок лише власного капіталу).

Важливість такої класифікаційної ознаки активів зумовлена тим, що в сучасній як теорії, так і практиці управління показник чистих активів широко використовується і дозволяє робити висновки про реальну вартість підприємства, "очищаючи" вартість активів від боргів [8].

Для визначення реальної вартості чистих активів при обліку та аналізі слід диференціювати оборотні активи *за ступенем використання* на ті, що використовуються, (тобто перебувають в експлуатації або інвестиційній діяльності) та ті, що тимчасово не використовуються у виробничому процесі (тобто не беруть участі у виробництві продукції й відповідно не приносять доходу).

Однією з найважливіших характеристик оборотних активів є їх оборотність, яка дозволяє визначитися наскільки швидко підприємство зможе погасити свої поточні зобов'язання в певний час здійснення операційного циклу. Тому варто погодитись з думкою А.А. Мазаракі, який вважає доцільним групувати оборотні активи підприємства *в залежності від швидкості обігу* на ті, що мають: високу швидкість (грошові кошти, запаси товарів підвищеного та постійного попиту), середню швидкість (запаси матеріальних оборотних активів в межах нормативу, поточні фінансові інвестиції) та оборотні активи, що мають низьку швидкість оборотності (наднормативні матеріальні запаси, дебіторська заборгованість) [12].

Від правильної класифікації оборотних активів залежить не лише порядок їх обліку та аналізу, а й ефективність управління ними. З розвитком економічної науки

розширюються та змінюються підходи до класифікації оборотних активів. У дисертації Никонович Г.І. обґрунтовано необхідність удосконалення класифікації оборотних активів в залежності від ступеню ліквідності і ризику, що дозволить виявити якісний склад оборотних активів та уточнення показників окремих груп, зокрема, розукрупнення дебіторської заборгованості, дозволить скоротити питому вагу сумнівної дебіторської заборгованості, наявність якої створює загрозу фінансової стійкості підприємства [13].

Отже, якісну характеристику оборотних активів підприємства відбиває їх класифікація *за ознаками ліквідності, за рівнем цінності та критеріями ризику*.

З метою забезпечення платоспроможності підприємства оборотні активи в залежності від легкості обороту класифікують багато економістів. Білик М.Д., Стоянова-Коваль С. С. [14] *за ступенем ліквідності* поділяє оборотні активи на абсолютно ліквідні оборотні активи (у формі готових засобів платежу); швидколіквідні оборотні активи (вся дебіторська заборгованість, крім безнадійної); низьколіквідні оборотні активи (запаси ТМЦ) [5, с. 135]. Адже така класифікація оборотних активів не враховує те, що витрати майбутніх періодів, починаючи з 19.03.2013 р., відображаються як складова оборотних активів. Тому певний інтерес представляє точка зору Дядюк М.А., де дослідник виділяє 5 груп:

- абсолютно ліквідні оборотні активи (гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, що не вимагають реалізації та уже є готовими засобами платежу);
- високоліквідні активи (конвертуються в грошову форму протягом одного місяця);
- середньоліквідні – (всі види дебіторської заборгованості з терміном погашення від 1 до 6 місяців і запаси готової продукції);
- низьколіквідні (виробничі запаси ресурсів виробництва, витрати майбутніх періодів з терміном погашення від 6 місяців і більше);
- неліквідні активи (не можуть бути самостійно реалізовані, а тільки в складі цілісного майнового комплексу).

Необхідно підкреслити, що визначення оборотних активів як середньоліквідних чи низьколіквідних не є абсолютним, а залежить від конкретної ситуації, що склалася в кожний даний звітний період діяльності підприємства. При цьому слід наголосити на тому, що і в економічній літературі не виділено чітко склад груп ліквідності оборотних активів. Тому класифікація оборотних активів за цією класифікаційною ознакою є умовною та залежить від потреб окремо взятого підприємства та ринкової ситуації. Важливість такої класифікаційної ознаки активів зумовлена тим, що під час управління облік активів за ступенем ліквідності дозволяє зіставити бажані результати їх використання з рівнем ризику.

Дуже цікавою представляється класифікація оборотних активів з точки синтезу ознак ризику та прибутковості, представлена у дисертаційному дослідженні Р.М. Бугріменко. Він розглядає оборотні активи підприємства з позиції трьох чинників: величини ризику нереалізації, джерел ризику нереалізації та можливого ефекту від реалізації [15]. В контексті зазначеного такі науковці як Чебанова Н.В., Дядюк М.А. виділяють три групи оборотних активів *за рівнем їх ринкової (можливої) цінності*:

- мінімальної можливої цінності (всі оборотні активи підприємства не можуть мати від'ємної вартості, а можуть бути реалізованими за договірними цінами: дебіторська заборгованість підприємств, що знаходяться у складному фінансовому стані, запаси товарів, що не реалізуються) ;

- середньої можливої цінності (оборотні активи можуть бути реалізовані без збитку для підприємства: надійна короткострокова дебіторська заборгованість і товарні запаси стійкого попиту) ;

- потенційно можлива ринкова цінність (в умовах інфляції ціна ресурсів підвищується в силу наявності стабільного попиту на них).

У період фінансової кризи, в умовах зростання вимог до управління, особою актуальності набуває достатньо нова для вітчизняної науки та практики *класифікація за критеріями ризиків та за ступенем захищеності від інфляції*. Акцент саме на такому диференціюванні дасть змогу проаналізувати, чи зможе вижити підприємство в період зростання інфляційних процесів або неповернення дебіторської заборгованості.

Зазначимо, що при класифікації оборотних активів *за рівнем ризику* береться до уваги фінансовий ризик, тобто ризик втрати ліквідності. Проаналізувавши позиції вітчизняних науковців по цій класифікаційній ознаці оборотних активів, можна зробити висновок, що всі категорії ризику можна звести до трьох градацій: виправданий ризик, підвищений ризик та неприпустимий.

З метою запобігання кризовим ситуаціям доцільним вважаємо здійснювати класифікацію не тільки за ступенем ризику, а й *за видами ризиків*, притаманним різним складовим елементам оборотних активів. Так, товарні запаси схильні до ризиків можливої нереалізації та природних втрат; дебіторська заборгованість – до ризиків неповернення боргів; грошові кошти та їх еквіваленти втрачають свою цінність за рахунок інфляції.

З огляду на високий рівень інфляційних процесів, який характерний для економіки України в останній період, цікавою представляється класифікація оборотних активів *за ступенем захищеності від інфляції*. Низка таких авторів, як Сікора І., [16] Чебанова Н.В. пропонують класифікувати оборотні активи, поділяючи їх в залежності від інфляційної захищеності на: активи, захищені від інфляційного знецінення (матеріальні оборотні активи, захищена дебіторська заборгованість, ефективні фінансові інвестиції, валютні кошти) та активи, не захищені від інфляції (грошові кошти в національній валюті, незахищена дебіторська заборгованість, неефективні фінансові інвестиції). Зазначені науковці правильно виділили класифікаційну ознаку, адже вона є умовною, тому що прямо не піддаються впливу інфляції лише активи, які виробляються на підприємстві, а найбільш прямий вплив має інфляція на знецінення грошових коштів.

В умовах антикризового управління оборотними активами виникає потреба диференціювання їх елементів *за рівнем прибутковості*. М.А. Дядюк називає цю класифікаційну ознаку по іншому - *за рівнем доходності*. Дослідник зазначає, що до високодохідних слід віднести товарні запаси, менший рівень доходів приносить дебіторська заборгованість, низьким рівнем доходності характеризуються короткострокові фінансові інструменти, грошові кошти не є джерелом прибутку. [8] Хочеться тут вказати на неточність у трактуванні та підкреслити, що для підприємства прибуток має більше значення, ніж дохід, оскільки саме прибуток характеризує кінцеві результати діяльності підприємств. Тому вважаємо доцільним іменувати вказаний класифікаційний критерій *за рівнем прибутковості*, розподіляючи оборотні активи на наступні види: високоприбуткові (поточні фінансові інвестиції, депозити); середньоприбуткові (готова продукція, дебіторська заборгованість), неприбуткові (запаси товарно-матеріальних ресурсів, готова продукція, що не користується попитом, грошові кошти) та збиткові (частина запасів товарно-матеріальних ресурсів, якість та кількість яких в процесі зберігання зменшується, безнадійна заборгованість). Велика наявність збиткових активів може загрожувати підприємству банкрутством. Важливість даного класифікаційного критерію зумовлена тим, що облік активів за рівнем прибутковості характеризує економічну ефективність їх використання та дає змогу спрогнозувати рентабельність активів підприємства.

Отже, узагальнюючи характеристику усіх розглянутих класифікацій на основі виділених різними вченими-економістами критеріїв оборотних активів та власного бачення щодо відношення класифікаційних ознак до оборотних активів, окреслимо переважні прикладні сфери їх використання: облік, аналіз, аудит, менеджмент (рис. 1).

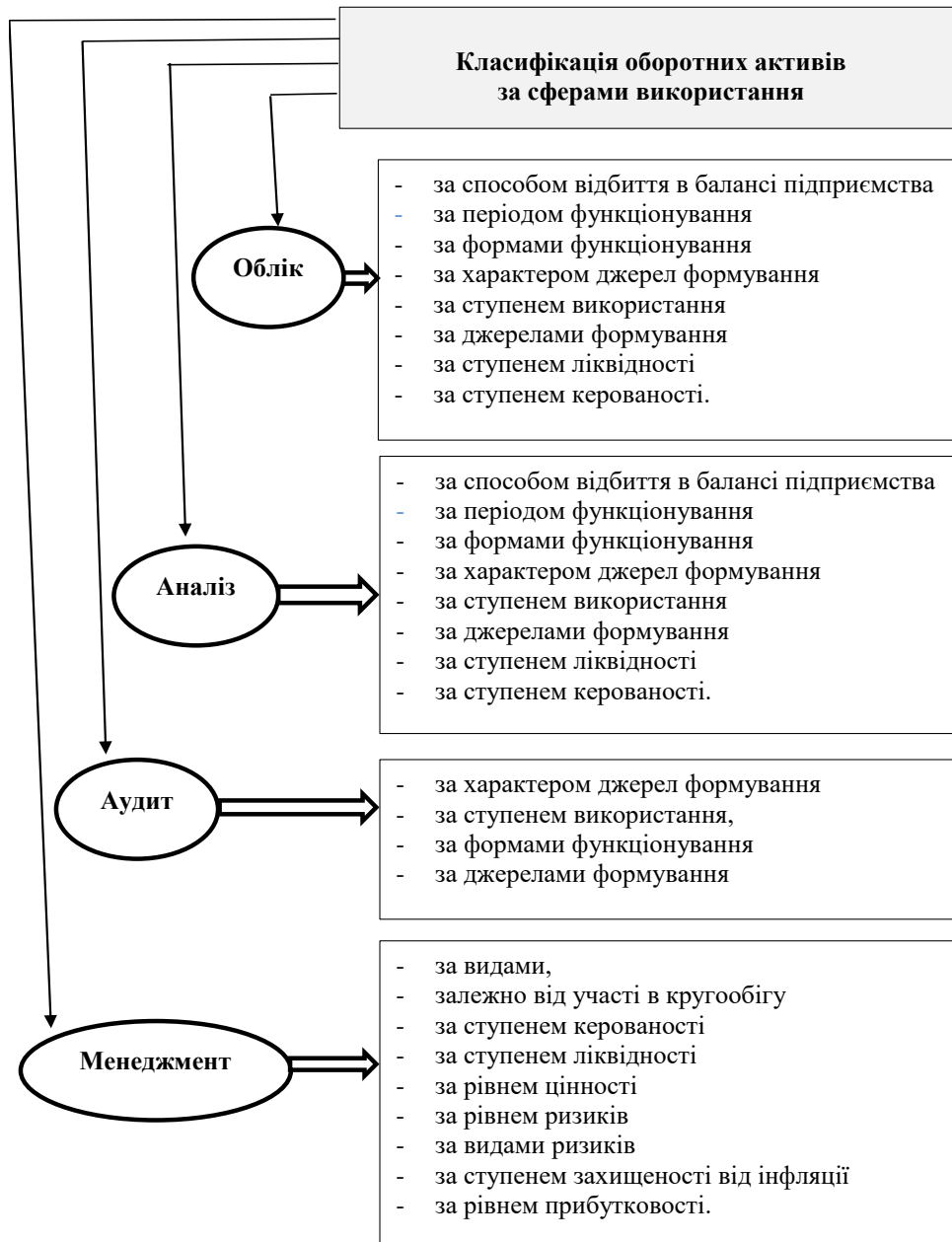

Рис. 1 Класифікація оборотних активів за сферами використання
Джерело: складено автором

Тобто система бухгалтерського обліку, результати аналізу та аудиту оборотних активів – це основні джерела інформаційного забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві. Оскільки такі критерії оборотних активів, як ліквідність, цінність, фактор ризику, часу, прибутковості та захищеності від інфляції

застосовуються в практиці управління, вважаємо, що на них слід звернути особливу увагу в процесі класифікації та формування оборотних активів на підприємстві.

Висновки. В підсумку необхідно зазначити, що розподіл оборотних активів на групи за різними ознаками є важливою умовою здійснення процесу управління оборотними активами підприємства. В умовах фінансової нестабільності це є одним з головних компонентів формування вдалої управлінської системи в цілому. Окрім того, від якості управління оборотними активами буде залежати платоспроможність господарюючого суб'єкта, рівень його рентабельності, формування можливостей щодо роботи у непередбачуваних ситуаціях, рівень виробництва і реалізації продукції.

Класифікація оборотних активів, виходячи з визначення їх цінності в умовах ринкових відносин, дозволить удосконалити управління не тільки основними елементами оборотних активів, а також джерелами їх фінансування. В умовах антикризового управління вважаємо доцільним застосування диференціації оборотних активів за ступенем захищеності від інфляції, за рівнем та видами ризиків, за ступенем ліквідності, за рівнем прибутковості.

У процесі дослідження виявлено, що економічно обґрунтована класифікація оборотних активів має не тільки наукове, а й прикладне значення: вона є передумовою ефективного управління оборотними активами підприємства в сучасних кризових умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поддєрьогін Л.Д. та ін. Фінанси підприємств: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін / А. М. Поддєрьогін М. Д. Білик, Л.Д. та ін. Буряк. – 6-ге вид., перероб. і доп. – Київ : КНЕУ, 2006. – 552с.
2. Пеняк Ю.С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04/ Ю.С. Пеняк; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва.— Х., 2010. — 20 с.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 07.02.2013 № 73 / Мінфін України // Офіційний вісник України. — Офіц. вид. — К., 2013. — № 19. — С. 97.
4. Соляник Л.Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія / Л.Г. Соляник; за ред. О.С. Галушко. — Дніпропетровськ: Вид-во НГУ, 2009. — 239 с.
5. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. — К.: КНЕУ, 2005. — 592 с.
6. Круш П.В. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: навч. посіб. / П.В. Круш, О.В. Клименко, В.І. Подвігіна, В.О. Гулевич. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 328 с.
7. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. підр. / О.С. Філімоненков. — К.: МАУП, 2004. — 2-ге вид., переробл. і допов. — 328 с.
8. Дядюк М. А., Васильєва В. В. Оборотні активи як об'єкт управління у процесі розробки та прийняття господарських рішень / М. А. Дядюк, В. В. Васильєва // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2012. - Вип. 1(1). - С. 263-271.
9. Носов П.Л. Сучасна класифікація оборотних активів / П.Л. Носов, Г.І. Купалова // Економіка і держава. – 2014. – № 7. – С. 43–46.

10. Дропа Я.Б. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / Я.Б. Дропа; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів, 2006. — 20 с.
11. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. — К.: Эльга, 2007. — 455 с.
12. Мазаракі А.А. Світовий ринок товарів та послуг: підручник для ВНЗ у 2 ч./ за заг. ред. А.А.Мазаракі. — Харків: Ранок, 2008. — 240 с.
13. Никонович Г. І. Аналіз і контроль оборотних активів торговельних підприємств: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / І.Г. Никонович. — Київ, 2007. — 18 с.
14. Стоянова-Коваль С. С. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та науково-методичні підходи до специфіки їх класифікації / С. С. Стоянова-Коваль, О. М. Стоянова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2016. - Вип. 10(2).
15. Бугрименко Р. М. Эффективность политики управления финансированием оборотных активов торговых предприятий: дис. канд. экон. наук : 08.07.05 / Бугрименко Р. М. — Х., 2003. — 224 с.
16. Сікора І. А. Облік, економічний аналіз і аудит формування та використання оборотних активів: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / І.А. Сікора. — Київ, 2006. — 18 с.